

Pioniers IN DE POEL

DE MAPPA MUNDI Reisverslag uit de tiende eeuw

Een zeldzame reiziger uit het dan nog deels Arabische Spanje maakt in de tiende(!) eeuw een rondreis door Europa.

Het verslag

Hij noemt munten uit 913 en 914, waaruit blijkt dat zijn verslag vermoedelijk van kort na deze jaren dateert. Deze reiziger bezoekt West-Nederland, wat we meer specifiek als 'Zeeland' mogen beschouwen. Wellicht bedient hij zich van een primitieve land- of zeekaart, een zogenaamde 'mappa mundi'. Over het scheepstype waarop hij reist is niets met zekerheid te zeggen. Is het een kogge, een hulk, of een tussenvorm daarvan?

De reiziger heet Ibrâhîm b. Ya'qûb al-Isrâ'îlî at-Turtûshî en is van Joodse origine. Hij noemt: ÎTRHT (= Utrecht, afgeleid van het latijnse Trajectum). 'Dit is in het land van de Franken een 'stad' van grote omvang. Het land is doordrenkt met

zout en daarom ongeschikt om er gewassen op te laten groeien. De bewoners voorzien in hun onderhoud met melk en wol van schaapskudden. Omdat het land geheel boomloos is, gebruiken zij ter vervanging van hout een soort leem of turf als brandstof. 's Zomers kan deze leem uit hun weiden worden gestoken, als hier niet meer zoveel water op staat. Met houwelen hakken ze de leem of turf in

Zoutweegje bij Wemeldinge, een hollestelle, 2000.

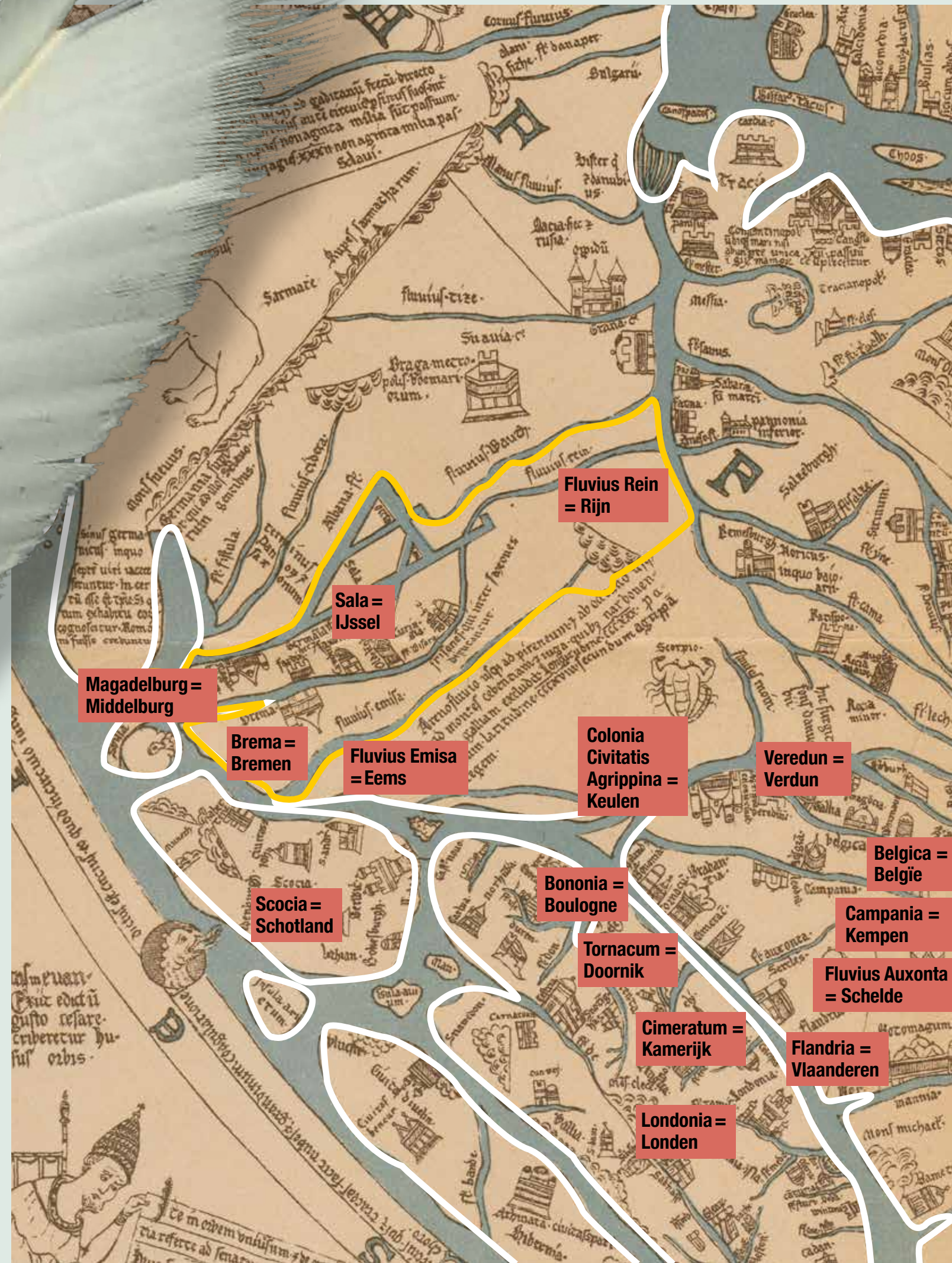

Turfwinning, Zuidhoek Schouwen, Eerste Wereldoorlog.

de vorm van blokken, en leggen die in de zon te drogen. Iedereen verzamelt deze blokken naar eigen behoefte. Als ze gedroogd zijn, wegen ze een heel stuk lichter. Als de blokken in het vuur worden gegooid, brandt dit precies zoals hout. De

vlammen zijn zeer levendig en heet, zoals het vuur dat bij het maken van glas door glasblazers wordt gebruikt. De verbranding van de blokken laat vrijwel geen houtskool achter, alleen as.'

Hij beschrijft de winning van moer ofwel veen, zoals dat eeuwenlang ook in De Poel heeft plaatsgevonden. Ook de schapen van bijvoorbeeld de St. Baafsabdij vallen hem op. Wat Ibrâhîm b. Ya'qûb niet noemt, zijn de kreekruggen. Op deze grillig lopende ruggen ontstaat de bewoning en de infrastructuur van gebieden zoals De Poel. Op de hoogste ruggen komen nederzettingen tot stand, en vindt naast veehouderij wat akkerbouw plaats.

<< Detail van de Mappa Mundi uit Hereford (GB) met binnen de gele lijn globaal aangegeven het latere centraal-Nederland

∨ Een Joodse man in de voorgeschreven hofkleding, uit het liedboek 'Codex Manesse', 1300-1340.

Schip met de Engelse koning Hendrik I, uit de kroniek van John van Worcester, 1128-1140.